

VÓNA AT FLEIRI GRANSKARAR BJÓÐA SEG FRAM

Um vit skulu økja um kunnskapin um krabbameinssjúkuna í Føroyum, so er neyðugt at meiri gransking verður gjørd við støði í føroysku tølunum og sjúklingunum. Tvinnar eru avbjóðingarnar, fígging og tørkir granskarar, men í løtuni tykist tað sum, at tað er seinna avbjóðingin, sum er størra forðingin.

DANJAL AV RANA

Í síðstu viku boðaði Gransk-ingarráðið frá, at nú er aftur gjørligt at søkja um stuðul úr Sjúkrakassagrunninum til Sjúkrakassagrunninum. Hesa ferð eru tvær milliónir krónur tøkar til gransking í høvuðsøki tvey, sum eru gransking og menning á heilsu-økinum. Raðfestu økini hesa ferð eru hjartasjúkur og krabbamein.

Durita Tausen, forkvinna í Krabbameinsfelagnum, sigur at hon kundi hugsað sær, at meiri varð gjørt við gransking í krabbasjúkum í Føroyum, men vátar samstundis, at hóast Krabbameinsfelagið kann veita fígging til gransking, so eru fáar umsóknir um tað. Og hyggja vit at játtanunum, sum Gransk-ingarráðið hevur latið, so er tað einans ein granskningarverkætlan innan krabbamein, sum hevur fingið stuðul.

Annika Sølvará, sigur, at í løtuni er tað ein spurningur um pengar og um arbeidsumstøður hjá læknum, sum avmarkað, hvussu nóg

gransking kann fara fram á økinum.

– Tað skulu jú vera læknar, við serfrøði á økinum, sum granska á økinum, men fyrbils eru ikki so nógvir læknar sum kunnu tað í Føroyum, sigur Annika Sølvará. Hon vónar tó, at fleiri læknar fara at gera meiri við gransking í framtíðini.

– Eg veit frá Landssjúkrahúsimum og deplinum fyri heilsugransk-ing, at læknar í alt størri mun ynskja sær tíð til gransking, fyri at tað skal vera spennandi at arbeiða sum lækni. Tað eru tó ikki allir læknar í Føroyum, sum fáa loyvi til tað, tí arbeidsumstøðurnar ikki loyva tí, tað vil siga, at játtanin ikki er til tess ella at ikki ber til at seta læknar til síðis til gransking, sigur hon. Vón er tó um, at tað fer at blíva betri, tí at allir yngru læknar mugu granska á einum øki, um teir ynskja blíva serlæknar á økinum.

– Tað mugu eisini okkara yngru læknar eisini og tí kundi tað hugsast, at onkur kom og granskaði á krabbameinsøkinum, sigur Annika Sølvará.

Einans tvær krabbameinsverkætlanir

Annika Sølvará sigur tó, at meðan tað júst nú eru tvær milliónir krónur á borðinum at deila út, so er hetta samstundis tað seinasta, sum er eftir úr Sjúkrakassagrunninum.

– Vanliga fígga vit ein part av granskingini og so fíggar antin Landssjúkrahúsið, depilin fyri heilsugransk-ing, privatir aktørar ella aðrir grunnar restina. Tí vóna vit, at peningurin fer at strekkja til fleiri øki, sigur Annika Sølvará.

Í fjør fekk Noomi Oddmarsdóttir Gregersen stuðul til eina verkætlan at kanna, hvørt tað finnst serligir føroyskir variantar av bróstkrabbagenum. Einans ein onnur krabbameinsverkætlan hevur fingið stuðul. Í 2010 fekk Tordis Kristiansdóttir eisini stuðul til gransking um genetik og bróstkrabba, tá hon kannaði genetiskar mutatióinir í føroyskum familjum við bróstkrabba. Júst innan genetikku eru góðir møguleikar, tí FarGen-verkætlanin gevur góðar møguleikar til at kanna, hvat samband er millum genetik og

krabbamein av ymsum slag.

Annika Sølvará sigur, at meðan tey fáa nógvar umsóknir um stuðul til gransking, so eru ikki mangar stuðulsverdar umsóknir á krabbameinsøkinum.

– Tað hongur væl saman við, at vit ikki hava serlæknar á økinum, tí stuðulin skal jú ankrast í onkrari serfrøði í Føroyum ella við tilknýti til Føroyar, sigur hon.

Kundu sjei-faldað játtanina

Gransking í Føroyum er við at vinna frama. Gransk-ingarráðið fær fleiri og fleiri umsóknir um stuðul, tá útbjóðingarnar eru.

– Talið av fólki, sum hava lokið ph.d. prógv er økt og talið á fólki, sum arbeiða við gransking er økt. Fróðskaparsetrið er styrkt, sum loyvir fleiri at granska og so seint sum mánadagin fingi 12 verkætlanir stuðul, teirra millum 8 ph.d.-verkætlanir, tað vil siga møguligir framtíðar granskarar. Avbjóðingin er so at bjóða teimum eitt starv her í Føroyum, tá tey eru liðug við útbúgving sína, sigur hon.

Føroyingar granska fyrst og fremst innan náttúru og tilfeingi, serliga tað, sum hevur við fisk og havumhvørvið at gera.

– Bæði á tí økinum og heilsu-økinum legst afturat. Har hevur Depilin fyri heilsugransk-ing, sum Fróðskaparsetrið, Landssjúkrahúsið og deildin fyri Arbeids- og Almannaheilsu heilt víst gjørt mun, millum annað við stuðuli úr Sjúkrakassagrunninum, sigur hon.

Annika Sølvará sigur, at hóast tað júst á krabbameinsøkinum eru fáar umsóknir, so er nóg, sum hendir á gransk-ingarøkinum annars.

– Nú lótu vit 7,5 milliónir krónur í stuðuli til 12 verkætlanir mánadagin, men vit fingi umsóknir um tilsamans 37 milliónir krónur. Fleiri teirra vóru eisini ivaleysa góðar til at fáa stuðul, um meiri peningur var at lata. Tær høvdu heilt víst givið tí føroyska samfelagnum nakað. Í minari verð er gransk-ingarstuðul ein iløga, og hesar iløgurnar høvdu verið tað verdar, sigur hon.